

Evaluatie 2008 - 2009 en begrotingstrajecten ter voorbereiding van het volgende Stabili- teitsprogramma - synthese

HOGE RAAD VAN FINANCIËN

Afdeling "Financieringsbehoeften van de Overheid"

Januari 2010

Dit is een uittreksel van het volledige document dat kan geraadpleegd worden op de webstek van de Studie- en Documentatiedienst (sdd) van de FOD Financiën (<http://docufin.fgov.be>). Een papieren versie van dit document kan op aanvraag verkregen worden bij de sdd. U vindt de coördinaten op de laatste bladzijde van deze uitgave..

De Leden van de afdeling:

de Heer L. COENE, Voorzitter

de Heer N. DE BATSELIER

de Heer J. HILGERS

de Heer P. PRAET

Vertegenwoordigers van de Nationale Bank van België

Mevrouw G. VAN DER STICHELE

Vertegenwoordiger van de Minister van Financiën

de Heer A. BOON

Vertegenwoordiger van de Minister van Begroting

Mevrouw W. DEMEESTER-DE MEYER

de Heer G. PEERSMAN

de Heer S. DURIEUX

de Heer G. PAGANO

Mevrouw Ch. SERVATY

de Heer E. DEGREEF

Vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering, de Regering van de Franse Gemeenschap, de Waalse Regering en de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Waarnemer :

De Heer N. HEUKEMES

Vertegenwoordiger van de Duitstalige Gemeenschap

Secretariaat :

Mevrouw C. SPINNOY

Mevrouw F. DENIL

Mevrouw E. VANALME

de Heren L. BUFFEL

R. SAVAGE

F. STALLAERT

Inhoudsopgave

1	Retrospectieve evaluatie	67
2	Trajecten en aanbevelingen	73
3	Algemene conclusie	80

1 Retrospectieve evaluatie

Het overheidstekort is in 2008 en 2009 plots gestegen tot 1,2% en vervolgens tot 6,1% van het bbp, waarbij de door het Verdrag van Maastricht en het Stabiliteits- en groeipact toegestane bovengrens van 3% ruim werd overschreden. Wat de overheidsfinanciën betreft, heeft België opnieuw te kampen met een toestand vergelijkbaar met deze in het begin van de jaren '90 die gekenmerkt werd door hoge tekorten en een stijgende schuldgraad. In vergelijking met die situatie maken de huidige socio-economische vooruitzichten (vergrijzing en afwezigheid van verwachte dalingen van de rentetarieven) het herstel van de openbare financiën evenwel veel moeilijker.

De economische en financiële crisis, die in het najaar 2008 begon en waarvan de effecten zich in 2009 volledig deden gevoelen, heeft uiteraard een grote rol gespeeld in het ontstaan van dergelijke hoge tekorten. De reële economische groei, die in 2008 tot 1% teruggelopen is en in 2009 met 3% is gedaald, bleek duidelijk ongunstiger dan wat voorzien werd in de begrotingen en resulteerde in negatieve cyclische budgettaire invloeden. De recente verslechtering van de begrotingstoestand is echter slechts gedeeltelijk toe te schrijven aan de macro-economische en financiële context.

Tabel 1: Structurele en effectieve vorderingensaldi (globaal gezien en per overheidsniveau)¹⁾

							Gecumuleerde evoluties		
	2004	2005	2006	2007	2008	2009e	2004-2007	2007-2008	2007-2009r
Structureel saldo	-1,3%	-1,0%	-1,4%	-1,4%	-2,2%	-4,0%	-0,1%	-0,8%	-2,6%
Effectief saldo (NFB)	-0,3%	-2,7%	0,3%	-0,2%	-1,2%	-6,1%	0,1%	-1,0%	-5,9%
Entiteit I	-0,1%	-2,6%	0,3%	-0,5%	-1,1%	-5,2%	-0,4%	-0,6%	-4,6%
* Federale Overheid	-0,1%	-2,5%	0,0%	-1,1%	-1,6%	-4,3%	0,9%	0,5%	-3,2%
* Sociale Zekerheid	0,0%	-0,1%	0,3%	0,5%	0,5%	-0,9%	0,5%	-0,1%	-1,4%
Entiteit II	-0,2%	-0,2%	0,0%	0,3%	-0,1%	-0,9%	0,5%	-0,4%	-1,2%
* Gemeenschappen en Gewesten	0,0%	0,1%	0,2%	0,4%	0,0%	-0,7%	0,4%	-0,4%	-1,1%
* Lokale overheden	-0,2%	-0,3%	-0,2%	0,0%	-0,1%	-0,2%	0,1%	0,0%	-0,1%
Schuldgraad	94,2%	92,1%	88,1%	84,2%	89,8%	98,1%	-9,9%	5,6%	13,9%

Noot : Om de leesbaarheid te bevorderen worden de cijfers afgerond op één decimaal. Om die reden kan de som van de bestanddelen van een variabele, of de jaarlijkse variaties ervan, verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

De evolutie van de structurele saldi over de periode 2004-2009 relativeert immers de conjunctuurweerslag op de tegenvallende prestaties van de overheidsfinanciën. De structurele saldi, die worden bekomen na neutralisatie van de invloeden van de cyclus en van de eenmalige maatregelen op de begrotingsresultaten, weerspiegelen de onderliggende discretionaire trend van de overheidsfinanciën. Wel is in een periode van grote conjunctuurschommelingen het onderscheid tussen structurele en conjuncturele componenten niet altijd even éénduidig.

¹⁾ Volgens de recentste ramingen die echter nog voorlopig zijn, bedraagt het vorderingensaldo van de gezamenlijke overheid 5,9% van het bbp in 2009. De afwijking ten opzichte van het globale saldo van 6,1% van het bbp is voor 0,1% gelokaliseerd bij de Sociale Zekerheid en voor 0,1% bij Entiteit II.

Zoals aangetoond in bovenstaande tabel, verslechteren de structurele saldi in 2008 en 2009 aanzienlijk (-2,6% van het bbp in totaal), wat wijst op het bestaan van expansieve discretionaire maatregelen gedurende deze periode. Deze laatste zijn bovendien sterker gedurende deze periode dan in de vorige jaren. De afname van het effectieve vorderingensaldo is precies in 2008 grotendeels toe te schrijven aan een ongunstige structurele evolutie, waarbij de begrotingsweerslag van de conjunctuurvertraging nog beperkt is. In 2009 daarentegen is een groot deel van de verslechtering van het begrotingsresultaat te verklaren door het mechanisme van de automatische stabilisatoren alsmede bepaalde negatieve eenmalige maatregelen⁽²⁾: van een totale verslechtering van -4,9% van het bbp kan -2,2% van het bbp toegeschreven worden aan de automatische stabilisatoren en -0,8% van het bbp aan éénmalige maatregelen. Er wordt tegelijk een daling van het structurele saldo vastgesteld ten belope van -1,9% van het bbp, waarbij de expansieve discretionaire trend van het begrotingsbeleid aldus bijna 40% bijdraagt tot de verslechtering van het effectieve overheidstekort in 2009. Een belangrijk deel van deze structurele verslechtering is toe te schrijven aan een verhoging van de structurele ratio van de sociale uitkeringen (+0,9% van het bbp) waarvan een aanzienlijk gedeelte bij de gezondheidszorgen is gelokaliseerd. Zij is groter dan de voor het economisch Herstelplan voorziene budgettaire ruimte (0,5% van het bbp in 2009), hoewel de Europese Commissie een beperking aanraadt van de budgettaire stimulansen in de Lidstaten met een hoge schuldgraad en een hoge graad van openheid. Daarenboven wordt in het algemeen erkend dat herstelmaatregelen minder effectief zijn wanneer de budgettaire houdbaarheid in twijfel wordt getrokken in de mate dat de gezinnen en de ondernemingen hun middelen verschuiven naar het sparen (Ricardiaanse effecten) omdat ze vooruitlopen op de onvermijdelijke maatregelen ter correctie van de budgettaire afglijdingen.

De schuldgraad stijgt in 2008 (+5,6% van het bbp) onder impuls van verrichtingen "buiten NFB" die ruim verwijzen naar de steunmaatregelen die ten gunste van de financiële sector werden genomen door de overheid om de financiële crisis tegen te gaan. Een nog sterkere toename van de schuldgraad wordt in 2009 verwacht (+8,3% van het bbp); deze stijging zou echter deze keer "endogeen" zijn, namelijk toe te schrijven aan het hoge tekort en het ontstaan van een nieuw sneeuwbal effect.

De verslechtering van de Belgische begrotingstoestand over de periode 2004-2009 heeft bijgevolg in belangrijke mate een **structureel** karakter. Dit zal nog versterkt worden op middellange en lange termijn gezien de toename van de budgettaire kosten van de vergrijzing. Door die structurele aard voldoen de Belgische overheidsfinanciën, zoals die van andere Europese landen, niet aan de voorwaarden van het Stabiliteits- en groeipact dat een tekort boven 3% bbp toestaat, voorzover het beperkt is en te wijten is aan uitzonderlijke en tijdelijke omstandigheden. In die context schrijft de door de Europese Commissie tegen België opgestarte procedure inzake overdreven tekorten een terugkeer voor naar een tekort van 3% in 2012 (zie hoofdstuk II).

2 De ene helft wordt geboekt bij de ontvangsten als gevolg van een wijziging in het invorderingsritme van de fiscale ontvangsten. De andere helft wordt geboekt bij de uitgaven als uitzonderlijke belastingteruggaven.

Uit de gedetailleerde gegevens betreffende de begrotingssaldi per overheidsniveau (cf. Tabel 1) blijkt dat het tekort in 2008-2009 voor alle entiteiten is gestegen, maar dat de verslechtering het sterkst was voor Entiteit I en vooral voor de federale overheid. In 2009 heeft het mechanisme van de automatische stabilisatoren weliswaar een grotere rol gespeeld op het vlak van Entiteit I, mits zij verantwoordelijk is voor bijna alle uitgaven inzake ondertewerkstelling en haar ontvangsten rechtstreeks gebonden zijn aan de evolutie van de belastbare grondslagen. De conjunctuurweerslag was dus het sterkst op het vlak van Entiteit I. De in dit Advies uitgevoerde gedetailleerde analyse van de overheidsontvangsten en -uitgaven wijst ook op een verzwakking van de **structurele** begrotingstoestand van de federale overheid en de Sociale Zekerheid samen over de periode 2004-2009.

Uitgaven

De waargenomen ratio van de primaire uitgaven vertoont in 2009 een aanzienlijke stijging (+3,7%) van het bbp). Die stijging vloeit in belangrijke mate voort uit de mechanische weerslag van de recessie (daling van de noemer van de ratio) dan uit de stijging van de uitgaven zelf. Op structurele basis, namelijk gecorrigeerd voor de invloed van niet-discretionaire factoren, zoals de conjunctuur, de relatieve prijzen of de eenmalige maatregelen, wordt de evolutie van de primaire uitgaven geacht de onderliggende trend van het begrotingsbeleid beter weer te geven.

Tabel 2: Structurele evolutie van de finale primaire uitgaven (% variatie, in reële termen)

							Jaargemiddelden		
	2004	2005	2006	2007	2008	2009r	2005-2007	2008	2008-2009r
Structurele primaire uitgaven	3,9%	2,3%	2,1%	3,1%	3,1%	4,5%	2,5%	3,1%	3,8%
Entiteit I	3,7%	2,0%	2,1%	3,7%	3,8%	4,8%	2,6%	3,8%	4,3%
* Federale Overheid	-2,2%	4,6%	3,1%	6,0%	4,7%	2,7%	4,6%	4,7%	3,7%
* Sociale Zekerheid	5,6%	1,8%	1,7%	3,0%	3,3%	5,5%	2,1%	3,3%	4,4%
Entiteit II	3,4%	1,8%	2,1%	1,7%	2,0%	3,7%	1,9%	2,0%	2,9%
* Gemeenschappen en Gewesten	6,6%	0,3%	2,4%	1,4%	2,0%	3,3%	1,4%	2,0%	2,6%
* Lokale overheden	-1,4%	4,2%	1,7%	2,0%	2,1%	4,5%	2,6%	2,1%	3,3%
Sociale uitkeringen	3,8%	1,5%	1,4%	2,8%	2,9%	5,0%	1,9%	2,9%	3,9%
- in natura (gezondheidszorg)	6,0%	3,1%	1,4%	1,9%	4,2%	7,9%	2,1%	4,2%	6,0%
- in geld	2,9%	0,8%	1,4%	3,2%	2,3%	4,0%	1,8%	2,3%	3,1%
PRU buiten de Vergrijzing	4,0%	3,2%	2,9%	3,3%	3,4%	3,9%	3,1%	3,4%	3,7%

Noot: de jaargemiddelden verwijzen naar de gemiddelde jaarlijkse groeivoet van de uitgaven over elke subperiode.

Bijvoorbeeld: de gemiddelde jaarlijkse groeivoet voor de jaren 2005, 2006 en 2007 in de kolom «2005-2007».

In structurele termen zijn de primaire uitgaven van de gezamenlijke overheid gestegen met 4,5% in 2009 en gemiddeld met 3,6% over de periode 2007-2009, wat kan beschouwd worden als expansief. De groeivoet is bijzonder hoog op het vlak van Entiteit I en vooral van de Sociale Zekerheid (5,5% in 2009).

De structurele uitgaven van Entiteit II zijn in 2009 duidelijk versneld ten opzichte van het gemiddelde groeitempo gedurende de jaren 2005-2008 dat dichterbij aansluit bij de trendgroei van die uitgaven. Er dient echter onderstreept te worden dat die op het ESR₉₅ gebaseerde resultaten geen rekening houden met de evolutie van de uitgaven inzake kredietverlening en deelnemingen.

De **globale sociale uitkeringen** (tweede deel van **Tabel 2**) die grotendeels gelokaliseerd zijn op het vlak van Entiteit I, zouden in 2009 met 5% gestegen zijn waaronder 7,9% voor de gezondheidszorg alleen. Dit is een belangrijke stijging ten opzichte van de vorige jaren. Globaal stijgen de structurele sociale uitkeringen in 2009 door de maatregelen van het Interprofessioneel Akkoord 2009-2010 en van het Herstelplan, maar eveneens door de vroeger besliste expansieve discretionaire maatregelen. In het bijzonder stijgen de pensioenuitgaven sneller sinds 2007 als gevolg van de toekenning van aanvullende begrotingsmiddelen voor de welvaartsaanpassing. Omdat de budgettaire enveloppen onafhankelijk van de loonevolutie worden vastgelegd, kan men verwachten dat de sociale uitkeringen in 2009 relatief snel groeien in vergelijking met de andere inkomens. Op het vlak van de gezondheidszorg getuigen de nieuwe in de begroting 2009 voorziene initiatieven en de sterke groei van de uitgaven van die sector op zijn minst van een inhaalbeweging ten opzichte van de vroegere jaren toen de stijging onder de norm van 4,5% (reëel) werd gehouden. De regels en mechanismen voor de vastlegging van de sociale uitkeringen, maken dat deze op korte termijn sneller stijgen dan het bbp en los staan van de demografische veroudering en de weerslag van de conjunctuur.

Het groeitempo van de **primaire uitgaven buiten vergrijzing** is over de periode 2004-2009 ook stevig. Dit resulteert vooral uit het succes van de 'loonsubsidies voor de werkgelegenheid'. Deze laatste bestaan uit verlagingen van de loonkosten die door de federale overheid en de Sociale Zekerheid worden toegekend om de economische activiteit en de weerslag ervan op de werkgelegenheid te stimuleren. Gezien hun positieve weerslag op de werkgelegenheid, vervangen die uitgaven gedeeltelijk de uitkeringen inzake vervangingsinkomsten.

Het FPB oordeelde in het kader van zijn middellangetermijnvooruitzichten (mei 2009) dat de structuur van de primaire uitgaven van de gezamenlijke overheid over de periode 2002-2014 duidelijk zou evolueren naar een stijgend aandeel van de sociale uitgaven en van de uitgaven tot ondersteuning van de werkgelegenheid, gecompenseerd door een daling van de middelen besteed voor de werkingskosten van de Staat.

Ontvangsten

Het aandeel van de **fiscale en parafiscale ontvangsten** in het bbp is in 2008-2009 afgenomen, maar er zijn zeer verschillende evoluties in functie van het soort heffing. De ontvangsten van de vennootschapsbelasting en de indirecte belastingen worden aldus volledig getroffen door de ongunstige weerslag van de cyclus, terwijl de heffingen op arbeid over die twee jaren stabiel zijn om tegengestelde redenen. De invoering in 2008 en 2009 van bepaalde expansieve fiscale en parafiscale maatregelen heeft eerder een neerwaartse druk uitgeoefend op de *FB* en de sociale bijdragen: verhoging van de stimulerende fiscale aftrekken, uitbreiding van de jobkorting in het Vlaams Gewest, versnelling van

de inkohiering van de PB. Die discretionaire stimulansen werden evenwel gecompenseerd door gunstige 'structureffecten', met name een verhoging van de loonquote in 2008 en 2009. Die verhoging is vooreerst toe te schrijven aan een vertraagde aanpassing van de werkgelegenheid aan de conjunctuurvariaties van de productie en daarna voor 2009 door een verhoging van de nominale lonen waarvan de indexering op basis van de sterke groei van de prijzen in 2009 gedeeltelijk uitgesteld werd naar het volgende jaar. Tenslotte zijn de bijdragen voor de Sociale Zekerheid eveneens toegenomen ingevolge de uitbreiding van de sociale dekking tot kleine risico's voor de zelfstandigen (uitbreiding van de perimeter).

Over het geheel van de periode 2004-2009 was de ex-post elasticiteit van de fiscale en parafiscale ontvangsten ten opzichte van de economische groei kleiner dan één; maar bij gebrek aan een gekwantificeerde raming van de niet-discretionaire factoren die de evolutie van de heffingen (structureffecten, conjunctuurinvloed...) hebben beïnvloed, is het moeilijk nauwkeurige aanduidingen te geven van de globale richting van het discretionair fiscaal beleid.

De ontvangsten, en ruimer de rekening van de federale overheid, zijn gevoelig beïnvloed door de overdrachten die door de federale overheid aan de andere overheidsniveaus worden doorgestort – zowel de horizontale overdrachten aan de Sociale Zekerheid als de verticale overdrachten aan de deelstaten en de lokale overheden. De analyse over een lange periode (1996-2009) heeft onderstreept dat de fiscale en budgettaire overdrachten van de federale overheid, bij ongewijzigde perimeter, fors waren gestegen: +2,3% van het bbp waaronder +2,6% van het bbp voor de fiscale overdrachten alleen. Wat de niveaus betreft, geniet Entiteit II (G&G en LO) over de betrokken periode het leeuwendeel van de doorgestorte middelen. In de meer recente periode evenwel, sinds 2002, gaat de groei grotendeels naar de Sociale Zekerheid: +1,4% van het bbp gecumuleerd over de periode 2002-2008, tegen +0,4% voor Entiteit II.

Normnaleving door gemeenschappen en gewesten in de periode 2007 – 2008

Voor de periode 2007 – 2008 werden de doelstellingen voor het geheel van gemeenschappen en gewesten vastgesteld op +0,1% van het BBP respectievelijk 0,0% van het BBP. Beide doelstellingen werden gerealiseerd.

Voor het begrotingsjaar 2007 bedraagt het globaal vorderingensurplus zelfs 0,4% van het BBP, hetzij 0,3% van het BBP beter dan vooropgesteld in de voorafgaande budgettaire akkoorden. Elk deelgebied, met uitzondering van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, slaagde er in om de begrotingsuitvoering minstens binnen de perken van de budgettaire afspraken te houden en in bepaalde gevallen zelfs belangrijke marges ten opzichte van de doelstellingen te realiseren.

Alhoewel neutraal voor het vorderingensaldo van entiteit II, werd het vorderingensaldo voor het begrotingsjaar 2008 van de subsector gemeenschappen en gewesten ten belope van 0,2% van het BBP vertekend door de schuldovername door het Vlaamse Gewest van bepaalde schulden van de Vlaamse gemeenten en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Ondanks de omvang van die schuld-

overname slaagde de Vlaamse Gemeenschap er in om haar doelstelling ruimschoots te realiseren. Binnen het geheel van gemeenschappen en gewesten volstonden de marges van de ene om de normoverschrijdingen van de andere quasi integraal te compenseren.

Tabel 3: Normnaleving door gemeenschappen en gewesten in de periode 2007 – 2008

Vorderingensaldo (x 1.000.000 euro)	Realisaties 2007	Doelstellingen 2007	Verschil	Realisaties 2008	Doelstellingen 2008	Verschil
	(a)					
subsector gemeenschappen en gewesten (b)						
Geheel van g&g (incl. Vlaams Zorgfonds)	1.265,4	333,9	931,5	4,0	30,8	-26,7
<i>waarvan overname schulden Vlaamse gemeenten en VGC</i>	-	-	-	-651,3	0,0	0,0
Geheel van g&g (incl. Vlaams Zorgfonds) excl. schuldovername	1.265,4	333,9	931,5	655,3	30,8	624,6
in % van het BBP						
Geheel van g&g (incl. Vlaams Zorgfonds)	0,4%	0,1%	0,3%	0,0%	0,0%	-0,0%
<i>waarvan overname schulden Vlaamse gemeenten en VGC</i>	-	-	-	-0,2%	-	-
Geheel van g&g (incl. Vlaams Zorgfonds) excl. schuldovername	0,4%	0,1%	0,3%	0,2%	0,0%	0,2%
detail per deelgebied (b)						
Vlaamse Gemeenschap (incl. Vlaams Zorgfonds)	1.048,4	346,4	702,0	143,8	35,6	108,2
<i>waarvan overname schulden Vlaamse gemeenten en VGC</i>	-	-	-	-651,3	-	-
<i>(verslechtering NFS van VG gecompenseerd door verbetering NFS van Vlaamse gemeenten en VGC) (a)</i>						
Vlaamse Gemeenschap (incl. Vlaams Zorgfonds) excl. schuldovername	1.048,4	346,4	702,0	795,1	35,6	759,5
Franse Gemeenschap	-32,6	-37,0	4,4	58,6	8,4	50,2
Duitstalige Gemeenschap	2,1	0,3	1,7	3,8	0,3	3,4
Waalse Gewest	224,8	46,6	178,2	-191,3	-16,0	-175,3
<i>waarvan geschil met Eurostat mbt classificatie van uitgaven kapitaal-subsidies of KVD</i>	-	-	-	158,9	-	158,9
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	6,9	-24,3	31,2	-0,8	0,6	-1,4
Vlaamse Gemeenschapscommissie	-7,8	0,0	-7,8	20,1	0,0	20,1
<i>waarvan overname schulden door Vlaamse Gewest</i>	-	-	-	16,0	-	-
Vlaamse Gemeenschapscommissie excl. schuldovername	-7,8	0,0	-7,8	4,1	0,0	4,1
Franse Gemeenschapscommissie	5,4	1,9	3,5	-2,3	1,9	-4,2
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	10,3	0,0	10,3	3,0	0,0	3,0

- (a) Compensatie tussen de verslechtering van het NFS van het Vlaamse Gewest en de verbetering van het NFS van de Vlaamse gemeenten en de Vlaamse gemeenschapscommissie. Die compensatie kreeg een positief advies van de Afdeling "Financieringsbehoeften van de overheid" van de Hoge Raad van Financiën.
- (b) Voor het geheel van gemeenschappen en gewesten wordt een statistische correctie in rekening gebracht die echter niet wordt verdeeld over de deelgebieden. Dit verklaart de lichte afwijking tussen het globaal vorderingensaldo en de som van de individuele vorderingensaldi (afwijking van +7,9 miljoen euro in 2007 en -30,8 miljoen euro in 2008).

2 Trajecten en aanbevelingen

Referentiekader en vooruitzichten tegen 2015

Dit Advies actualiseert het genormeerde begrotingstraject dat in het Advies van september van de Afdeling werd aanbevolen. Dit traject was immers gebaseerd op de macro-economische vooruitzichten op korte en middellange termijn van midden 2009 en was uitgewerkt als afbakeningsoefening ter voorbereiding van het aangepaste Stabiliteitsprogramma 2009-2012 van België (2009-2012) en vóór de opmaak van de begrotingen 2010.

De federale regering en de regeringen van de deelstaten hebben sindsdien hun respectieve begrotingen 2010 opgemaakt en goedgekeurd op basis van de economische najaarsvooruitzichten van september 2009 van het INR. Bovendien, en dit is een belangrijk element voor de actualisering van de normatieve trajecten van de twee grote entiteiten en van de gezamenlijke overheid, hebben de Federale Overheid en de deelstaten op 15 december 2009 een samenwerkingsakkoord gesloten, dat de respectieve begrotingsdoelstellingen vastlegt voor de jaren 2009-2010. Ondertussen heeft de ECOFIN Raad van november 2009 op basis van een beargumenteerde analyse van het geactualiseerde door de Belgische overheid eind september 2009 ingediende Stabiliteitsprogramma België duidelijk aanbevolen zijn budgettaire saneringsprogramma uit te breiden, zodat een terugbrenging van het Belgisch overheidstekort onder de grens van 3% van het bbp vanaf 2012 wordt verzekerd in de plaats van in 2013 zoals dat door de Afdeling was aanbevolen en voorzien in het geactualiseerde Stabiliteitsprogramma van september 2009.

Verschillende internationale (Europese Commissie, OESO, enz.) en nationale (NBB en FPB in december) instanties hebben daarnaast hun macro-economische en budgettaire vooruitzichten op korte of middellange termijn bijgesteld, waarbij de toestand opnieuw werd geëvalueerd.

Zoals in het Advies van september 2009 maar op basis van een dubbele actualisatie (begrotingen 2010 en nieuwe macro-economische en budgettaire vooruitzichten 2009-2014 van december 2009 van het FPB), heeft de Afdeling een eerste verkennende analyse gemaakt in termen van een begrotingstraject "bij ongewijzigd beleid". Dit volgt uit het in rekening brengen in termen van ESR95 van operationele beslissingen die geïdentificeerd konden worden in de verschillende opgemaakte begrotingen 2010 en, wat de federale overheid betreft, in de voorafbeelding van de begroting 2011 ⁽³⁾. De gekozen macro-economische context is die van de nieuwe vooruitzichten 2009-2014 die door het FPB in zijn basisscenario werden gemaakt ⁽⁴⁾.

3 Het is niet duidelijk in welke mate het FPB de maatregelen beslist door de diverse overheden heeft kunnen integreren.

4 Een variant, gebaseerd op de Economic Outlook van november 2009 van de OESO, werd ook gemaakt door het FPB.

Voor 2010 bedraagt het op die basis door het FPB vooropgestelde begrotingsstekort 5,4% van het bbp, dus in overeenstemming met de projecties van december van de NBB en een lichte verbetering ten opzichte van de nog voorlopige ramingen voor 2009 (van 5,8% tot 6,1% van het bbp volgens de bron). Wat Entiteit I betreft, komen de verwachte budgettaire realisaties (een tekort van 4,0% van het bbp) bijna overeen met de in de begroting 2010 en het samenwerkingsakkoord van 15 december vastgelegde doelstellingen (een tekort van 4,1% van het bbp). Voor Entiteit II blijft er een ongunstig verschil ten belope van ongeveer 0,4% van het bbp, waaronder de helft (0,2% van het bbp) op het vlak van de lokale overheden, tussen de officiële begrotingsdoelstellingen die in het samenwerkingsakkoord van 15 december 2009 zijn opgenomen, en de vermoedelijke resultaten die onlangs door zowel het FPB als de NBB werden geraamd. Op het vlak van de deelstaten kan het waargenomen verschil van 0,2% van het bbp voor het grootste deel toegeschreven worden aan een begrotingsverrichting waarvan de aanrekeningsmethode in het Samenwerkingsakkoord in dit stadium niet in overeenstemming wordt geacht met de thans bestaande door EUROSTAT gedefinieerde en door het INR toegepaste regels. In termen van evolutie 2009-2010 op het vlak van de deelstaten daarentegen leiden zowel het Samenwerkingsakkoord als de projectie van het FPB tot een quasi-stabilisatie van het begrotingstekort in procent van het bbp, maar op verschillende niveaus (respectievelijk -0,6% en -0,8% van het bbp). Voor de lokale overheden beoogt het Samenwerkingsakkoord een tekort dat in 2010 beperkt is tot 0,4% van het bbp. Het FPB stelt echter zonder rekening te houden met de nieuwe maatregelen een tekort van 0,6% van het bbp voorop.

Op basis van die gegevens oordeelt de Afdeling dat de in de begrotingen 2010 en in het Samenwerkingsakkoord van 15 december opgenomen budgettaire saneringsdoelstellingen voldoende zijn. Men kan immers de verbetering van het globale primair saldo op ongeveer 0,7% van het bbp ramen. Die verbetering zou voortvloeien uit de correcte uitvoering van de goedgekeurde begrotingen, wat overeenkomt met de aanbevelingen voor 2010 van november van de Europese Commissie en iets hoger ligt dan de inspanning die in september 2009 voor het jaar 2010 werd aanbevolen door de Afdeling.

De Afdeling is echter van oordeel dat op basis van de op het vlak van Entiteit II vastgestelde verschillen tussen de officiële begrotingsdoelstellingen en de voor 2010 door de NBB en het FPB gezamenlijk geraamde vermoedelijke – minder gunstige – realisaties in ESR95, dat een bijkomende concrete budgettaire saneringsinspanning vereist is om daadwerkelijk de beoogde doelstellingen te bereiken. Die vereiste saneringsinspanning zal hoogstwaarschijnlijk ongeveer 0,2% tot 0,3% van het bbp bedragen en zal hoofdzakelijk op het vlak van de lokale overheden gelokaliseerd zijn. Een globaal voor 2010 beoogd tekort van 5,1% van het bbp impliceert eveneens dat de verbeteringen in 2010 die in de loop van het jaar zouden volgen uit een sterker dan vooropgesteld cyclisch herstel, volledig zouden worden aangewend voor een versnelde vermindering van het tekort en niet voor bijkomende herstelmaatregelen.

Op basis van de door het FPB gemaakte en door de NBB bevestigde projecties volgt voor het jaar 2011 geen vergelijkbare bijkomende verbetering uit de projecties bij ongewijzigd beleid. Integendeel, het tekort zou nagenoeg ongewijzigd blijven ondanks de hypothese van een steviger groei boven het potentieel. Dat betekent dat de in het kader van de voorafbeelding van de begroting 2011

van de Federale Overheid besliste en identificeerbare maatregelen, alsmede de aanvullende weerslag in 2011 van de maatregelen van de begrotingen 2010 van de deelstaten, in dit stadium niet omvangrijk genoeg zijn of onvoldoende gepreciseerd en geconcretiseerd zijn om te leiden tot een duidelijke verbetering van het traject na 2010 in de macro-economische vooruitzichten bij ongewijzigd beleid van het FPB en van de NBB. Ondanks de hoge groeihypothese resulteert het scenario bij ongewijzigd beleid na 2011 in een tekort dat hoger blijft dan 5% van het bbp en dat, zij het matig, opnieuw zou toenemen, vooral onder invloed van de opwaartse trend van het gewicht van de rentelasten in de context van een aanhoudend "sneeuwbaaleffect".

Traject bij ongewijzigd beleid van de Afdeling en normatieve begrotingsdoelstellingen tegen 2012-2015

Voor de opstelling van haar referentieprojectie bij ongewijzigd beleid heeft de Afdeling als ankerpunt voor 2010 de officiële doelstellingen gebruikt die zijn vastgelegd in het Samenwerkingsakkoord van 15 december 2009, namelijk een beoogd globaal tekort van 5,1% van het bbp (0,3% van het bbp beter dan de door het FPB geraamde vermoedelijke realisaties). Voor de latere jaren en op die grondslag wordt in die projectie rekening gehouden met de door het FPB vooropgestelde begrotingsevoluties in zijn centrale middellangetermijnvooruitzichten 2010-2014, geëxtrapoleerd tot 2015. Om het evenwicht in 2015 opnieuw te bereiken, zoals vermeld in september 2009 door de Afdeling en opgenomen als doelstelling in het geactualiseerde Stabiliteitsprogramma van België (2009-2013) van september 2009, dient een "spontaan" tekort of tekort bij ongewijzigd beleid van 5,5% van het bbp (hetzij een gemiddelde vereiste verbetering per jaar van 1,1% van het bbp) bijgevolg in 5 jaar weggewerkt te worden. Als dit tekort strikt lineair zou worden weggewerkt, zou in 2012 het normatief tekort 3,2% van het bbp bedragen. Dat is dichtbij maar toch boven de door de ECOFIN Raad van november 2009 aanbevolen doelstelling. De Afdeling heeft daarom het in het geactualiseerde Stabiliteitsprogramma van september 2009 opgenomen idee overgenomen van een begrotingsinspanning in 2012 van 1,3% van het bbp. Dat is een bijkomende inspanning van 0,2% van het bbp boven dit vereiste jaargemiddelde van 1,1% van het bbp, aangezien 2012 het jaar is waarin het economisch herstel verondersteld wordt op kruissnelheid te komen (een verwachte reële groei van 2,2%). Die bijkomende inspanning in 2012 (omkeerbaar in 2013) zou bovendien kunnen overeenkomen met een uitvlakking van de investeringscyclus van de lokale overheden, die uitgesproken blijft in de projectie van het FPB (met een verwachte stijging van 0,2% van het bbp van die investeringen in 2012).

Rekening gehouden met de winsten uit de rentelasten (0,5% van het bbp tegen 2015) en in termen van een verbetering van het primair saldo, komt dat overeen met een gecumuleerde inspanning van 5,0% van het bbp. Die inspanning is eveneens te spreiden over 5 jaar, waarvan ongeveer 2,35% van het bbp de eerste twee jaar en 2,65% van het bbp de volgende drie jaar. Die inspanning is op jaarbasis en over dezelfde periode iets lager dan de inspanning die voorzien en aanbevolen was zowel door de Afdeling in haar Advies van september 2009 als in de Aanvulling bij het stabiliteitsprogramma 2009-2013 ⁽⁵⁾.

5 Hetzij jaarlijks gemiddeld 1,0% van het bbp tegenover 1,25% in het Advies van september van de Afdeling (zie Tabel 1 op bladzijde 11 van dit Advies) alsmede in de Aanvulling bij het stabiliteitsprogramma 2009-2013 van september 2009 (Tabel 4 bladzijde 9 van dit programma).

Tabel 4 : Genormeerd geactualiseerd begrotingstraject, met het Samenwerkingsakkoord van december 2009 als uitgangspunt

Nieuw normatief traject voor de Gezamenlijke Overheid	in % bbp					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Traject van de NFB bij ongewijzigd beleid	-5,1%	-5,2%	-5,4%	-5,3%	-5,4%	-5,5%
Normatief traject (NFB) post-2010	-5,1%	-4,1%	-3,0%	-2,0%	-1,0%	0,0%
Vershil in NFB/ongewijz. beleid = vereiste verbetering / 2010	0,0%	1,1%	2,4%	3,3%	4,4%	5,5%
id., Jaarlijks verschil = bijkomende verbetering		1,1%	1,3%	0,9%	1,1%	1,1%

Op basis van het door de Afdeling gekozen aanpassingspatroon wordt uitgegaan van de doelstelling het globale overheidstekort terug te brengen tot 4,1% van het bbp in 2011, 3,0% van het bbp in 2012, 2,0% in 2013 en 1,0% van het bbp in 2014 en uiteindelijk een evenwicht te bereiken in 2015. Dat tijdspatroon volgt gedeeltelijk uit het door de Afdeling gekozen traject bij ongewijzigd beleid. Bij dat traject wordt in principe in 2011 en nadien slechts rekening gehouden met het deel van de voor 2011 besliste begrotingsmaatregelen waarvan men zeker kan zijn dat ze een daadwerkelijke en kwantificeerbare weerslag zullen hebben. Dat wil zeggen dat voor een waarschijnlijk beperkt deel de bijkomende voor 2011 opgenomen inspanning van 1,1% van het bbp op het vlak van de Federale Overheid en de deelstaten budgettaire beleidsmaatregelen bevat die reeds aangekondigd of voorzien zijn maar waarvan de uitvoeringsmodaliteiten nog moeten geconcretiseerd of geoperationaliseerd worden.

Twee duidelijke vervaldagen die het begrotingstraject beïnvloeden, dienen in herinnering gebracht te worden:

- ▶ het begrotingsevenwicht in 2015, dat als doelstelling door de Afdeling reeds is opgenomen in haar Advies van september 2009 en is opgenomen in de Aanvulling 2009-2013 bij het Stabiliteitsprogramma
- ▶ een tussenliggende doelstelling van een tekort van maximum 3% van het bbp in 2012, in overeenstemming met de Europese aanbevelingen.

Het hier voorgestelde traject beoogt die dubbele vervaldag na te leven en verdeelt de inspanningen zo evenredig als lineair mogelijk, in functie van die dubbele randvoorwaarde. Uiteraard hangt binnen dit kader de spreiding in de tijd van de saneringsinspanningen uiteindelijk af van politieke afwegingen en keuzen. Bovendien kan die verdeling beïnvloed worden door conjuncturele of andere onvoorziene factoren. Elke afwijking in 2011 ten opzichte van de beoogde doelstelling zal moeten worden gecompenseerd door een bijkomende inspanning in 2012, maar de doelstelling voor 2012 laat weinig ruimte.

Zoals aangetoond door het alternatieve scenario van het FPB zou een hogere economische groei, ten gevolge van een resoluut beleid ter versterking van het groeipotentieel, kunnen bijdragen tot de realisatie van de door de Europese Raad aanbevolen doelstelling voor 2012 zonder een bijkomende inspanning op te leggen van 0,2% van het bbp die in dit verslag wordt vooropgesteld.

Er moet echter rekening gehouden worden met de aanzienlijke begrotingsinspanning die nog moet geleverd worden om het Belgisch begrotingstekort vanaf 2012 onder de 3% van het bbp te brengen en vooral om daarna terug te keren naar het evenwicht in 2015 in het perspectief van de houdbaarheid op langere termijn van de financiering van het stelsel van sociale bescherming en in het bijzonder van het stelsel van de wettelijke pensioenen. In die optiek beveelt de Afdeling de snelle, met name ten laatste tegen de zomer 2010, uitwerking aan van een structureel budgettair meerjarig saneringsprogramma. Dat programma zal wat reeds beslist werd in 2009 in het kader van de begrotingen 2010-2011 tegelijk moeten aanvullen en concretiseren en zal het aldus mogelijk maken de bovenvermelde gekwantificeerde doelstellingen te bereiken. Dat programma zal 1,1% van het bbp moeten bedragen in 2011 en aanvullend 1,3% van het bbp in 2012 en zal zo moeten uitgestippeld zijn dat in 2012 en daarna een geleidelijk stijgende begrotingsopbrengst wordt bekomen. Een dergelijk bijkomend programma, dat helemaal in de lijn zou liggen van de Europese aanbevelingen om de begrotingsinspanning in 2011-2012 te versterken, zou de geloofwaardigheid van de Belgische budgettaire verbintenissen op korte en middellange termijn kunnen versterken. Dit zou ertoe bijdragen om de rentevoeten en die voor de herfinanciering van de overheidsschuld zo laag mogelijk te houden en om de globale kost van een sowieso onvermijdelijke sanering te verminderen in het perspectief van de houdbaarheid op middellange en langere termijn. Afgezien van mogelijke cyclische effecten op korte termijn zou een dergelijke geloofwaardige meerjarenverbintenis het vertrouwen kunnen herstellen in de houdbaarheid op langere termijn van de Belgische overheidsfinanciën en in het bijzonder van de blijvende financiering van het stelsel inzake wettelijke pensioenen. Dat zou een geleidelijke neerwaartse normalisering van de spaarquote van de privé-sector bevorderen en de grondslagen voor een duurzame groei verbreden.

De Afdeling is eveneens van oordeel dat de recente verbetering, zij het nog broos en onzeker, van de vooruitzichten met betrekking tot het matige economische herstel in 2010-2011, aangewend moet worden om de geleverde budgettaire saneringsinspanning meer te consolideren en geloofwaardiger te maken. De cyclische budgettaire winsten die aan dit sneller en vroeger dan vooropgestelde herstel gebonden zijn, moeten volledig aangewend worden om de begrotingstoestand sneller op alle overheidsniveaus te verbeteren.

Verdeling tussen de Entiteiten van het globale traject en van de vereiste budgettaire aanpassingen.

Voor de verdeling van de begrotingsinspanningen tussen de twee grote Entiteiten en de uitstippeling van de overeenkomende "genormeerde" begrotingsdoelstellingen, wordt in het basisscenario, zoals in september 2009, de verdeelsleutel "65% / 35%" toegepast, waarover een principeakkoord tot 2012 bestaat. Voor de jaren na 2012 wordt het traject dat op dezelfde verdeelsleutel gebaseerd is en zonder op de verlenging daarvan vooruit te lopen, hier ter verduidelijking opgenomen. Andere trajecten na 2012 per Entiteit zouden daarbij kunnen voortvloeien uit de toepassing van alternatieve verdeelsleutels, zoals die welke werden onderzocht door de Afdeling in haar Advies van september 2009. Dat traject illustreert de weinig houdbare asymmetrie van de begrotingstrajecten die op termijn zou resulteren uit het principe van de evenredige verdeling van de saneringsinspanningen, in de context van de vergrijzing, bij gebrek aan een aanpassing van het institutionele en financiële kader van het Belgische budgettaire federalisme. Die asymmetrie blijft bestaan ook al is ze iets minder uitgesproken dan in het Advies van september 2009.

Zoals voor het globale niveau herneemt de aanvangsgrondslag de doelstellingen inzake begrotingssaldi per Entiteit die zijn opgenomen voor 2010 in het Samenwerkingsakkoord van 15 december 2009. Uit de beschikbare gegevens blijkt echter duidelijk dat Entiteit II haar doelstellingen voor 2010, op ESR95-basis, slechts daadwerkelijk zal kunnen bereiken, als zij dit jaar meer dan evenredig (meer dan 35%) bijdraagt tot de globale saneringsinspanning. Die bijkomende bijdrage van Entiteit II in 2010, die geraamd kan worden op iets minder dan 0,2% van het bbp, moet bijgevolg afgetrokken worden van haar te leveren proportionele bijkomende bijdrage tot de bovenvermelde in 2011 vereiste globale inspanning (1,1% van het bbp). Op die manier en overeenkomstig het tot en met 2012 gesloten akkoord over de verdeelsleutel "65%/35%" voor de door beide Entiteiten te leveren inspanningen, wordt de over twee jaar gecumuleerde bijdrage van Entiteit II tot de globale inspanning teruggebracht worden tot het afgesproken 35%-aandeel en kan de "afwijking" van 2010 gecorrigeerd worden. Volgens diezelfde logica spreekt het vanzelf dat bij elke afwijking bij de realisatie in 2010 op ESR95-basis van de ene of de andere Entiteit ten opzichte van de in het Akkoord opgenomen doelstellingen, het volgende jaar correctiemaatregelen zullen moeten genomen worden. Die correctiemaatregelen zullen om elke dubbeltelling uit te sluiten, kunnen verrekend worden met de budgettaire saneringsmaatregelen van het betreffende jaar.

Tabel 5 : Verdeling per Entiteit

Doelstellingen voor de saldi (NFB)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal	-5,1%	-4,1%	-3,0%	-2,0%	-1,0%	0,0%
* Entiteit I	-4,1%	-3,3%	-2,6%	-2,1%	-1,6%	-1,0%
* Entiteit II	-1,0%	-0,8%	-0,4%	0,1%	0,6%	1,0%
+ G&G	-0,6%	-0,5%	-0,2%	0,2%	0,6%	0,9%
+ LO	-0,4%	-0,30%	-0,3%	-0,1%	0,0%	0,1%

(*) Voor de lokale overheden (LO) en voor 2010 is de doelstelling van 0,4% van het bbp dat is opgenomen in het Samenwerkingsakkoord ambitieuzer dan de bij ongewijzigd beleid verwachte resultaten van -0,6% van het bbp.

Volgens deze configuratie en rekening houdend met de specifieke en asymmetrische inspanningen tussen de entiteiten die in 2010 noodzakelijk zijn om de in het samenwerkingsakkoord vastgelegde doelstellingen te bereiken, zou de verdeelsleutel "65% / 35%" opnieuw kunnen worden nageleefd over de twee jaren 2010-2011 alsmede uiteraard tegen 2012.

Voor Entiteit II zou dit leiden tot een doelstelling van het tekort op ESR95-basis van respectievelijk 0,8% van het bbp en 0,4% van het bbp in 2011 en 2012. Voor de jaren 2011-2012 wordt hier ter informatie een verdeling tussen de deelstaten en de lokale overheden voorgesteld.

De deelstaten zullen echter de sanering van de financiën van de lokale overheden nauwgezet moeten opvolgen, zodat een evenwicht gemiddeld over de cyclus tegen 2013 geleidelijk opnieuw effectief op dit overheidsniveau wordt bereikt.

Het tekort van Entiteit I zou moeten teruggebracht worden van 4,1% van het bbp in 2010 tot 3,3% van het bbp in 2011 en 2,6% van het bbp in 2012.

Trajecten tegen 2012 van de verschillende entiteiten

De gemeenschappen en gewesten hebben naar aanleiding van de opmaak van de initiële begroting 2010 een voorlopige meerjarenraming opgesteld waarin zij rekening houden met de saneringsmaatregelen die in de respectievelijke regeerakkoorden werden aangekondigd.

Die meerjarenramingen liggen in de lijn van het in onderhavig advies voorgestelde normatief traject maar dienen met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Een eerste voorbehoud is de vaststelling dat de aangekondigde maatregelen nog niet noodzakelijkerwijze volledig in wettelijke bepalingen werden omgezet. Daarnaast worden die meerjarenramingen gehypothekerd door het verschil in de wijze van aanrekening van bepaalde begrotingsverrichtingen tussen het budgettair akkoord van 15 december 2009 en de thans geldende regels gedefinieerd door Eurostat en toegepast door het INR.

Tabel 6 : Illustratief versus normatief traject voor gemeenschappen en gewesten tot 2012

(x 1.000.000 euro)	2009	2010	2011	2012
Vorderingensaldi (NFB)	Doelstellingen budgettair akkoord 15.12.2009		meerjarenramingen opgesteld door g&g (a)	
Vlaamse Gemeenschap	-997,0	-493,3	0,0	0,0
Franse Gemeenschap	-266,5	-727,1	-548,0	-438,1
Duitstalige Gemeenschap	-32,0	-11,1		
Waalse Gewest	-406,9	-364,7	-267,7	-134,4
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-232,7	-313,0	-254,1	-172,3
Franse Gemeenschapscommissie	-4,0	-2,0	-8,1	-11,5
Totaal	-1.939,0	-1.911,2	-1.077,9	-756,2
in % van het BBP	-0,6% (b)	-0,6% (b)	-0,3% (b)	-0,2% (b)
Normatief traject (NFB) vanaf 2010	-0,7% R (c)	-0,6%	-0,5%	-0,2%
Vershil	-0,1%	0,0% (b)	-0,2% (b)	0,0% (b)

- (a) Meerjarenramingen opgesteld door de deelgebieden naar aanleiding van de opmaak van hun initiële begroting 2010. Voor de Vlaamse Gemeenschap : geen geactualiseerde meerjarenraming maar wel de aankondiging van de ambitie om in 2011 evenwicht te realiseren.
- (b) Zonder rekening te houden met het verschil in de wijze van aanrekening van bepaalde begrotingsverrichtingen tussen het budgettair akkoord van december 2009 en de thans geldende regels gedefinieerd door Eurostat en toegepast door het INR.
- (c) Voorlopig geraamde realisatie.

In het Advies van de Afdeling van september 2009 werd een traject bepaald dat leidt tot een evenwicht in 2015 en een intermediair tekort van 4,4% van het bbp in 2012.

De actualisering van dit traject, rekening houdend met de nieuwe groeihypothese van het FPB, met de door de verschillende overheden neergelegde begrotingen en tenslotte met de toepassing van een lineaire budgettaire inspanning na 2010, leidt tot een intermediair tekort van 3,2% van het bbp in 2012 en een evenwicht in 2015, voor zover de budgettaire doelstellingen voor het begrotingsjaar 2010 worden gerealiseerd.

Ingevolge de aanbevelingen van de Ecofinraad om het tekort te beperken tot 3% van het bbp in 2012 wordt volgens het geactualiseerd traject de in 2012 vereiste inspanning verhoogd met 0,2% van het bbp in datzelfde jaar.

Uit de zowel retrospectieve als prospectieve analyse kunnen drie conclusies getrokken worden:

- ▶ De retrospectieve analyse toont dat de Belgische overheidsfinanciën in een aanzienlijke mate worden gekenmerkt door een hoog groeitempo van de primaire uitgaven, dat onverenigbaar is met de budgettaire houdbaarheid op middellange en lange termijn. Dit doet duidelijk de vraag rijzen van de uitwerking van procedures en/of normen inzake primaire uitgaven, waardoor dit structurele probleem zou kunnen worden aangepakt;
- ▶ Uit de prospectieve analyse blijkt duidelijk dat het financiële, institutionele en budgettaire kader van het bestaande Belgische fiscale federalisme niet meer verenigbaar is, in de context van de vergrijzing, met een terugkeer naar het begrotingsevenwicht in 2015 dat tegelijk evenredig zou verdeeld worden tussen (en binnen) de grote Entiteiten en zou leiden, voor elk overheidsniveau, tot houdbare begrotingssaldi die nauw bij elkaar zouden aansluiten;
- ▶ Ten slotte is het zeer belangrijk om een procyclisch begrotingsbeleid te vermijden. Eén van de inzetten voor de komende maanden en jaren is bijgevolg te vermijden dat eventuele conjunctuurwinsten, die per definitie omkeerbaar zijn en die gebonden zijn aan de lopende en verwachte herstelfase, de politieke wil verzwakken om de structurele begrotingsinspanningen te leveren die noodzakelijk zijn om de terugkeer naar een duurzaam evenwicht te waarborgen.